

Finanssipolitiikan asiantuntijaryhmä: valtiontalouden sopeutustoimet voidaan jaksottaa kolmelle vuodelle

Valtiontalous on jäämässä pysyväluonteisesti tuntuvasti alijäämäiseksi, ja velka suhteessa kokonaistuotantoon jatkaa nousuaan ilman valtion menoja vähentäviä ja tuloja lisääviä uusia toimia, toteaa arvionsa talousneuvostolle luovuttanut finanssipolitiikan asiantuntijaryhmä.

Noin kolmen miljardin euron suuruinen valtiontaloutta vahvistava sopeutus riittää taittamaan valtion velkasuhteen ja supistamaan valtiontalouden alijäämän noin prosenttiin suhteessa kokonaistuotantoon olettaen, että talous kasvaa keskimäärin noin 1,5 prosenttia vuodessa. Samalla se – yhdessä kuntatalouteen kohdistuvan rakennepoliittisen ohjelman mukaisen sopeutuksen kanssa – kääntää myös koko julkisen talouden velkaantumisen alenevalle uralle suhteessa kokonaistuotantoon, arvioi valtiovarainministeriön valtiosihteeri Martti Hetemäen johdolla työskennellyt ekonomistiryhmä.

Ryhmä toteaa, että yhden vuoden aikana toteutettuna ja vuodelle 2015 jo aiemmin päätetyt sopeutustoimet huomioon ottaen kolmen miljardin euron suuruiset valtiontaloutta vahvistavat toimet merkitsisivät finanssipolitiikan kiristämistä liikaa tilanteessa, jossa talous on vasta toipumassa taantumasta ja resurssien vajaakäyttö on vielä suurta. Tämä puoltaa sopeutuksen jaksottamista useammalle vuodelle. Jaksottaminen edellyttää kuitenkin, että hallitus täsmentää sopeutustoimet tarkasti ja panee rakenneohjelman toimeen määrätietoisesti ja etupainotteisesti.

Sopeutustoimet tulee valita niin, että haittavaikutukset pitkän ajan kasvuun minimoituvat. Toimet voidaan jaksottaa vuosille 2015–2017 siten, että 1 mrd. toteutetaan 2015 loppuun mennessä, ja 1 mrd. sekä 2016 että 2017. Lisäksi hallituksen tulee päättää sopeutustoimista kehysriihessä maaliskuussa 2014 ja antaa niitä koskevat tarvittavat lainsäädäntöesitykset niin, että niistä voidaan päättää kuluvan eduskuntakauden aikana.

Rakennepoliittisen ohjelman tavoitteiden toteutumisen kannalta on kriittistä, että järjestöt neuvottelevat yhteisesti sovitun tavoitteen uskottavasti toteuttavan ratkaisun eläkeuudistukseksi syksyyn 2014 mennessä ja kaikki uudistukseen liittyvät lainsäädäntöesitykset annetaan eduskunnalle heti vuoden 2015 eduskuntavaalien jälkeen ja uudistus tulee voimaan viimeistään vuoden 2017 alusta. Ohjelman tavoitteiden toteutumisen kannalta kriittistä on myös, että sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus johtaa toiminnallisesti ja hallinnollisesti tehokkaaseen palvelurakenteeseen, jota kuntarakenneuudistus tukee, ja tarvittavasta lainsäädännöstä päätetään kuluvalle vaalikaudella. Lisäksi kuntatalous on saatettava tasapainoon vähentämällä kuntien tehtäviä ja velvoitteita sovitun mittaluokan mukaisesti ja kuntien omin toimin sekä ylläpidettävä tasapaino uuden kuntatalouden rahoituskehityksen avulla.

Arviossa korostetaan, että menoja vähentävien ja tuloja lisäävien sopeutustoimien on oltava luonteeltaan pysyviä. Rakenteellista työttömyyttä alentavat toimet vähentävät pysyvästi mm. työttömyysturva-, asumistuki- ja toimeentulotukimenoja ja ne lisäävät pysyvästi verotuloja. Laskettaessa kolmen miljardin sopeutustarvetta ei ole otettu huomioon rakennepoliittiseen ohjelmaan sisältyviä toimia rakenteellisen työttömyyden alentamiseksi. Siltä osin kuin toimien vaikutukset ovat luotettavasti arvioitavissa ja työttömyys alenee, vaikutukset voidaan laskea osaksi 3 mrd. euron sopeutusta.

Yhdessä kuntatalouteen kohdistuvan sopeutuksen kanssa valtiontalouteen kohdistuva 3 mrd. euron lisäsopeutus riittää korjaamaan syntyneen poikkeaman julkisen talouden rakenteelliseen keskipitkän aikavälin rahoitusasemataavoitteeseen. Vuonna 2018 rakenteellinen rahoitusasema olisi jo 1 prosentin ylijäämäinen suhteessa kokonaistuotantoon. Julkisen talouden kestävyysvajeen korjaaminen edellyttää Suomessa selvästi ylijäämäistä rahoitusasemaa ennen kuin ikääntymisen epäsuotuisat vaikutukset julkiseen talouteen voimistuvat 2020-luvulla.

Valtion velkaantuneisuuden taittaminen ja kestävyysvajeen korjaaminen ovat vaativampia tavoitteita kuin julkisen talouden hoitoa koskevat EU-sopimusten asettamat velvoitteet. Siksi tässä esitetyt toimet riittävät myös täyttämään nämä velvoitteet, asiantuntijat toteavat arviossaan.

Talousneuvosto keskustelee arviosta 25. helmikuuta

Talousneuvosto pyysi joulukuussa 2013 pääministeri Jyrki Kataisen esityksestä nyt työnsä luovuttaneelta ekonomistiryhmältä arviota talouspolitiikan valinnoista. Ryhmää johti valtiovarainministeriön valtiosihteeri, VTT Martti Hetemäki, ja ryhmän työhön osallistuivat VTT Jukka Pekkarinen (valtiovarainministeriö), VTT Pasi Holm (Pellervon taloustutkimus), VTT Seija Ilmakunnas (Palkansaajien tutkimuslaitos), VTT Juhana Vartiainen (Valtion taloudellinen tutkimuskeskus) ja VTT Vesa Vihriälä (Elinkeinoelämän tutkimuslaitos) sekä ulkopuolisena asiantuntijana VTT Lauri Kajanoja (Suomen Pankki).

Talousneuvosto käy työn tuloksista keskustelun ylimääräisessä kokouksessaan tiistaina 25. helmikuuta. Hallitus ja valtiovarainministeriö hyödyntävät työryhmän raporttia ja talousneuvostossa käytyä keskustelua finanssipoliittisten päätösten valmistelussa 24. ja 25.3.2014 pidettävään kehysriiheen.

Lisätietoja: valtiosihteeri Martti Hetemäki, valtiovarainministeriö, p. 0295 530 292